

🕒 13/03/2019, 12:33 ΠΜ

✓ Ελένη Σαραντίτη: «Ζήσαμε ταξιδεύοντας και θα ζήσουμε, είμαι βέβαιη πλέον, ταξιδεύοντας»

Συνέντευξη στην Ελένη Γκίκα //

“

Όλα συνέβησαν στη μεγάλη αγάπη της: Ο Άντερσεν, ο ναυτικός πατέρας, η θάλασσα

έξω από το πατρικό της... Τα ταξίδια και η Ιστορία ήταν για την συγγραφέα Ελένη Σαραντίτη, βιωμένος χρόνος και πώς θα μπορούσε να μην είναι άλλωστε. Και οι Βίκινγκς, παιδική και εφηβική της αγάπη προτού γίνουν βιβλίο της: «Οι άνθρωποι του Βορρά: Βίκινγκς» (Πατάκη).

Για όλα αυτά, Άντερσεν, Βίκινγκς, Βορρά, λογοτεχνική γλώσσα και ταξιδιώτες λαούς, μας μίλησε στον Φιλελεύθερο. Με βαθιά γνώση, αγάπη και πάθος.

-Κυρία Σαραντίτη, πώς μπήκαν οι Βίκινγκς στη ζωή σας;

Όμορφα και πρώιμα μάλλον θα σας έλεγα. Και απροσδόκητα. Στην ηλικία των 10- 11 ετών βρισκόμουν, όταν αυτοί εισέβαλαν στα όνειρά μου. Αν όχι οι Βίκινγκς, τουλάχιστον οι Σκανδιναβοί, για να κυριολεκτώ. Είχα την τύχη να διαβάσω ένα -ειλικρινώς- μαγευτικό βιβλίο, την «Βασίλισσα του χιονιού» του μεγάλου Δανού παραμυθά Χανς Κρίστιαν Άντερσεν (του μεγαλύτερου των νεότερων χρόνων, παγκοσμίως, για τα παραμύθια του οποίου υποστηρίζεται ότι είναι η προσφορά της Δανίας στην λογοτεχνία των λαών), και, ορίστε! Η καρδιά μου έγινε πουλί, έγινε πεταλούδα, έγινε μαϊστρος και έφυγε, πήγε μακριά, πολύ μακριά, σε μέρη απάτητα και άγνωστα, σε τόπους φανταστικούς και βάλθηκα να την κυνηγώ σε χιονισμένα δάση όπου δεν υπήρχε ίχνος πατημασιάς επάνω στην αστραφτερή λευκότητα, σε ανίδωτα λιβάδια, εκεί όπου τα πουλιά δεν μπορούν να πετάξουν μιας και τα φτερά τους βαραίνουν από το χιονιά· μα επίμονα την ζήτησα και σε ακρογιαλιές που δεν έχουν τελειωμό αλλά ούτε και αρχή, με μόνιμους κατοίκους τα πανέμορφα πουλιά ruffin ή φρατέρκουλα, ακόμη και θαλάσσιοι παπαγάλοι ονομάζονται, απ' αιώνος πουλιά της θάλασσας, και που όταν συγκεντρώνονται στην άμμο κεντούν σχέδια λεπτεπίλεπτα, σαν της αράχνης. Εδώ να θυμηθώ ότι τα πουλιά αυτά ήταν από τις βασικές τροφές των Βίκινγκς οι οποίοι έστελναν τον Δανό σκύλο ράτσας Χάμμελ, κυνηγό δεινό, προς άγραν τους, ή τον αρχαίο Νορβηγό Λαντερχάουντ, πουλόσκυλο, αποκλειστικά κυνηγό των πάφιν· αυτός ο πανάρχαιος Νορβηγός ήταν τόσο ικανός ώστε μπορούσε να φέρει 20- 30 πουλιά στον κύριό του μέσα σε λίγες ώρες...

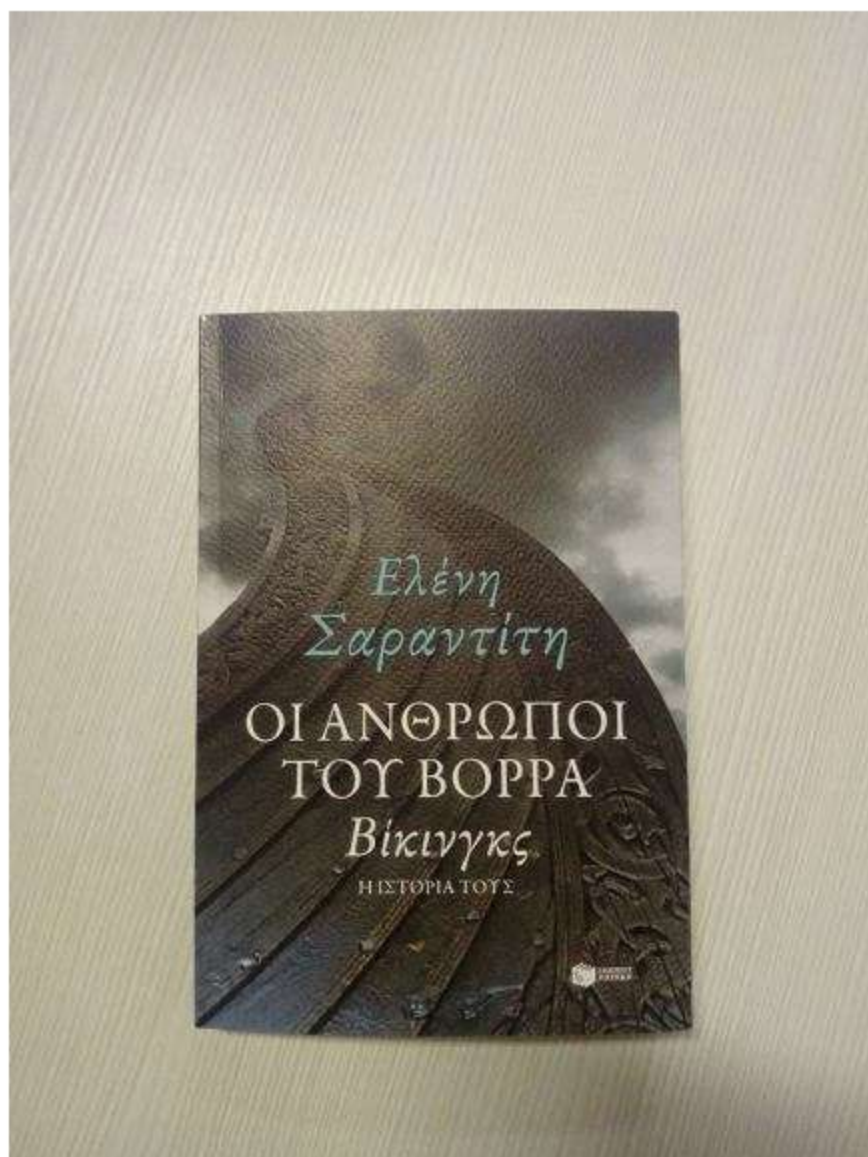
Και έπειτα, που λέτε, κυνηγώντας την καρδιά μου, διόλου δεν ησύχαζα, κάθε σελίδα του γητευτή Άντερσεν (1805- 1875) ήταν και ένα νέο κάλεσμα, ένα ταξίδι, μια απόδραση στο Βορρά. Μεγαλώνοντας σπούδασα την αγάπη· έτσι αγάπησα την Σκανδιναβία, έτσι και την ιστορία της, έτσι και την μυθολογία της, παρομοίως και τον πολιτισμό της. Ασφαλώς και την φύση της. Και τις νύχτες του καλοκαιριού πάνω εκεί όπου ο ήλιος, ανυποχώρητος, μου γνώφει με θέρμη σαν να γνωρίζομαστε. Και την απλότητα, επίσης, και την καθαρότητα στο βλέμμα των ανθρώπων με τους οποίους έγινα φίλη.

Αργότερα, όταν ο αδελφός μου Βασίλης Σαραντίτης, δικηγόρος, ανέλαβε το αξίωμα του Γενικού Προξένου της Νορβηγίας στην Ελλάδα, ήταν φυσικό να γνωρίσω καλύτερα τις θαυμάσιες και φιλικές αυτές χώρες. Στους παλιούς μου φίλους του Βορρά προστέθηκαν καινούργιοι. Προστέθηκαν και οι νύχτες, ολόλευκες από τον χιονιά, ενώ στα παράθυρα των σπιτιών τα αναμμένα κεριά φώτιζαν ευγενικά τον δρόμο απευθύνοντας χαιρετισμούς στους περαστικούς.

Είδα όσα διψά να δει ένας επισκέπτης που από μικρός ονειρεύεται τα ταξίδια του. Είδα κόκκινα τριαντάφυλλα να προβάλλουν μέσα από το χιόνι, τη λάμψη των χιονισμένων βουνών στον ήλιο και στο φεγγάρι. Περπάτησα ατέλειωτα, μίλησα, διάβασα, άκουσα μουσικές, είδα μια πριγκίπισσα στην Κοπεγχάγη, να φορτώνει δυο τσάντες στο καλάθι του ποδηλάτου της, λίγα μέτρα από ένα κατάστημα με βιβλία καινούργια και μεταχειρισμένα, στο κέντρο της πόλης, The Booktrader, το όνομά του, και να είναι μόνη της, χωρίς βοήθεια ή παραστεκόμενο και συνοδό. Ανάλαφρη, γελαστή, μου έγνεψε σε χαιρετισμό (είχαμε πριν απαντηθεί στο κατάστημα), και χάθηκε- μόνη της πάλι- με γρήγορες πεταλιές. Πήγα σε σπίτια- μουσεία συγγραφέων, μπήκα στα ψαράδικα, είδα στο λιμάνι μιας μικρής πόλης, σε παζάρι με φρέσκα ζαρζαβατικά, τους πωλητές να στέκονται όρθιοι και να συναλλάσσονται μέσα από τις καλογουαλισμένες και φρεσκοπλυμένες βάρκες τους. Στο πλάι τους σχεδόν λευκές τσιγγάνες, ευτραφείς το μάλλον, με ολοκέντητα μεταξωτά ρούχα· ή χρωματιστές βελούδινες φούστες με λευκά δαντελένια πουκάμισα! Μοσκοβολούσε θάλασσα και φρέσκα ροδάκινα το σύμπαν.

Επίσης διάβασα. Αρκετά. Στην αγγλική γλώσσα, βέβαια. Πήγα σε βιβλιοθήκες, σε ημιυπαίθρια σινεμά, σε εκκλησίες· σε συναυλίες. Άκουσα. Ιστορίες. Πολλές ιστορίες. Ήθελα να πω στην θαλερή γιατρό του Κοινοβουλίου της Νορβηγίας, «Κι άλλες. Κι άλλες ιστορίες. Ιστορίες για τους θαλασσοπόρους, για τους θαλασσομάχους, για τους αιώνιους ταξιδευτές». Να την παρακαλέσω όπως παρακαλούσα μικρούλα όσους κατείχαν την γνώση. Έτσι έμαθα. Από τον άνθρωπο συχνά παίρνεις περισσότερα από ό, τι περιμένεις. Εάν είσαι ανοιχτός για να δεχτείς...

Έτσι έμαθα –από πρώτο χέρι- που λένε, για τους θαλασσινούς και θαλασσοκράτορες. Τους Βίκινγκς. Έτσι έμαθα και να τους αναγνωρίζω και να τους τιμώ.

-«Ιστορία» διαβάζουμε, αλλά διαβάζεται σαν λογοτέχνημα συναρπαστικό, αν ήταν έτσι τα βιβλία της Ιστορίας θα την είχαμε λατρέψει, οι άνθρωποι, η καθημερινότητά τους, ο πολιτισμός τους είναι το καθοριστικό, μεγάλη έρευνα, αλήθεια, θα έχει συνέχεια;

Η γλώσσα του βιβλίου είναι, πράγματι, λογοτεχνική. Αλλά θα γνωρίζετε ήδη, ότι αυτή είναι η γλώσσα μου. Είτε για την ελληνική Επανάσταση γράφω (στον Κάβο του Αγίου Αγγέλου) είτε για τις τελευταίες νύχτες του μέγιστου ήρωα Λεωνίδα (στην Θυσία), που απευθύνονται στους ενήλικες, είτε γράφω για τα παιδιά (Ο Κήπος με τ' Αγάματα, Η Χαρούλα στους Εφτά Ουρανοί, Κάποτε ο Κυνηγός, κ.ά.) σέβομαι την γλώσσα μου που θα πει σέβομαι τον εαυτό μου και τους αναγνώστες μου. Τις λέξεις τις διαλέγω μια-μια, να ταιριάζουν, να μην τις έχει θαμπώσει ή αλλοιώσει ο χρόνος, να λαμποκοπούν αλήθεια και πατρίδα, προσοχή και γνώση, ανησυχία και στοργή – πώς συνταιριάζεις με χάντρες σπάνιες ένα κόσμημα; Επιμένεις, μοχθείς, προσπαθείς· ελαφρώς συγκινείσαι. Ε, λοιπόν, αυτά θα σου επιστραφούν ως ομορφιά. Γλώσσα χιλιάδων ετών- πάντα η ίδια- να μην

την αγαπήσω, να μην της αποκλιθώ;

Και ναι, δυστυχώς, οι συγγραφείς των σχολικών βιβλίων εκφράζονται –οι περισσότεροι- με την γλώσσα την καθημερινή, την κατανοητή, την πρέπουσα- την επιβεβλημένη. Υποθέτω βάσει οδηγιών και κανόνων. Δεν χωρά το ανεξέλεγκτο ούτε καν το ελεύθερο πέταγμα φαντασίας στις σχολικές αίθουσες. Η αλήθεια, αυτή ναι, χωρά! Και αν σου τύχει να αποκαλυφθεί από τα πρώτα χρόνια. Σαφώς υπάρχουν και οι εξαιρέσεις. Λίγες, βέβαια. Και, μην αμφιβάλλετε, οφείλονται στους φωτισμένους δασκάλους. Οπωσδήποτε υπάρχουν και τα Ανθολόγια Λογοτεχνικών Κειμένων, τα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, υπάρχει και η βούληση του εκπαιδευτικού. Όταν αυτή είναι αποφασιστική μπορεί να κάνει θαύματα. Έχουμε και τις επισκέψεις των συγγραφέων στα σχολεία κατά τις οποίες οι μαθητές έρχονται εγγύτερα στο λογοτεχνικό βιβλίο. Τώρα, βέβαια, για να τα αναλύσεις αυτά όλα χρειάζεσαι χρόνο· και χώρο. Είναι πολύ σοβαρό θέμα η γλώσσα. Και εξίσου, αν όχι σοβαρότερο θέμα για το παιδί, η ανάπτυξη και η καλλιέργεια της φαντασίας.

Προσωπικώς ήμουν τυχερή εκεί στην Νεάπολη, στην άκρη της Λακωνίας. «Άστρο της αυγής», η κάθε μια από τις δυο φιλόλογους μου. Γυναίκες νέες, κοπέλες σχεδόν, με πάθος για την γλώσσα, για την μνήμη, για το παιδί. Για το βιβλίο. Μικρότεροι είχαμε και τα παραμύθια που μου θέρμαιναν ή μου δρόσιζαν μέχρι και τα άκρα. Αναλόγως. Είχα και τον ναυτικό πατέρα μου με τις ζωντανές και πλούσιες ιστορίες του· οι αφηγήσεις του ήταν σαν βάπτισμα στην ομορφιά της γλώσσας, στην πολυτιμότητα της φαντασίας. Στους κύκλους της αγάπης. Οι ήρωες των παραμυθιών του λες και κάθονταν ανάμεσά μας και άκουγαν πότε γελαστοί, πότε στοχαστικοί. Ήταν και η θάλασσα σχεδόν έξω από την αυλή του σπιτιού μας που διαρκώς μου σιγοψιθύριζε, στην δική μας μυστική μας γλώσσα, για ταξίδια και για τα θαύματα της αγάπης, του χρέους, της πίστης, της περιπέτειας... Πώς να μην αγαπήσω την γλώσσα; Πώς να μην αγαπήσω τον κόσμο, έστω και αν αυτός βρίσκεται ψηλά, στον Βορρά, όχι πολύ μακριά από την «Εσχάτη Θούλη» (βορειότερα της Ισλανδίας για τους αρχαίους) και πολύ κοντά στην «Πεπηγυία θάλασσα» (παγωμένη, πηγμένη).

Δεν νομίζω, όχι, δεν σκέφθηκα πως θα έχει συνέχεια το βιβλίο. Έδωσα αυτά που είχα να δώσω. Με περιμένουν άλλα. Και πώς τα περιμένω! Το γνωρίζετε κι εσείς θαυμάσια. Η περίοδος της έρευνας και της συγγραφής είναι μια ανείπωτη ευτυχία. Εγώ την βίωσα κατ' επανάληψιν. Να δώσει ο θεός να την ζήσω πάλι. Και πάλι. Να, τώρα έχω συλλέξει πληροφορίες και έχω γράψει αγάπης κείμενα για τα πουλιά της ελληνικής υπαίθρου· τους μύθους τους από την αρχαιότητα, τα υπέροχα τραγούδια με τα οποία τα επαίνεσε ο λαός μας, ποιοι τα τραγούδησαν και τα τραγουδούν στα πανηγύρια, πώς χορεύονται. Κείμενα ευφρόσυνα- άνθισε η καρδιά μου γράφοντάς τα, ενόσω τύχαινε συχνά έξω από το παράθυρο του γραφείου μου να ακούγεται ο κότσυφας. Τι φωνή! Τι εύρος και τι γλύκα!

-Οι Βίκινγκς, εντέλει, δεν είναι αυτοί που νομίζαμε, ποιοι υπήρξαν οι Βίκινγκς και τι βρήκατε σ' εκείνους τόσο πολύ θελκτικό;

Δεν αισθάνθηκα την καρδιά μου βαριά ή ανήσυχη στη σκέψη των Βίκινγκς. Γνώριζα από νωρίς ότι επιθέσεις, εποικισμούς, ληστρικές επιδρομές, δουλεμπόριο, πειρατείες, είχαν πραγματοποιήσει όλοι σχεδόν οι λαοί στο χάραμα της επαφής τους με άλλες κοινωνίες και στην γνωριμία τους με καινούργιους κόσμους. Μας είναι ήδη γνωστό ότι οι Έλληνες της κλασικής αρχαιότητας θεωρούσαν την πειρατεία ως κατά φύσιν κτητική δραστηριότητα. Το δουλεμπόριο και η δουλεία ήταν ευρέως διαδεδομένα σε όλους τους αρχαίους πολιτισμούς, συμπεριλαμβανομένου του κινεζικού, του ιαπωνικού, του πολυνησιακού, της Αφρικής, όπως και πολλών λαών της Ευρώπης, περιλαμβανομένου του ελληνικού και του ρωμαϊκού. Δυσμενώς σχολιάζεται συχνά η δουλεία στην Αρχαία Ελλάδα και τούτο όχι επειδή οι Έλληνες ήταν σκληρότεροι αλλά η διεθνής κοινότητα θεωρεί ότι μια χώρα που ανέπτυξε τόσο τον πολιτισμό της και γέννησε την δημοκρατία δεν θα έπρεπε να ανέχεται την δουλεία. Όσο για τους Φοίνικες του αυτοαποκαλούμενου Bani Kan' an (παιδιά της Χαναάν) ασκούσαν επιμελώς το δουλεμπόριο: εμπορεύονταν άτομα αφρικανικής καταγωγής. Στην ρωμαϊκή αυτοκρατορία η εισροή των δούλων αυτών ήταν τόσο φρικτή ώστε ένας μέσος Ρωμαίος διέθετε πάνω από 10 δούλους και οι πλούσιοι έως και 400. «Κλέφτες και άρπαγες» αποκαλούσαν οι Έλληνες του Φοίνικες. Αλλά ο τόπος του αρχαίου, πολυμήχανου και ευφυούς αυτού λαού ήταν μικρός, και αδυνατούσε να τους θρέψει. Έτσι, τα παιδιά της Χαναάν ξανοίχτηκαν στις θάλασσες. Με την εξάπλωση του χριστιανισμού το φαινόμενο ή μάλλον η μάλιστα εκατομμυρίων ανθρώπων άρχισε να φθίνει έως ότου εξαλείφθηκε (τουλάχιστον σε αυτή την οικτρή και απάνθρωπη μορφή...)

Κάτι ανάλογο με ορισμένες αναγκαστικές εξορμήσεις των Φοινίκων (και άλλων φυλών) συνέβη και με τους Βίκινγκς: Στον Βορρά ξάφνου παρατηρήθηκε επικίνδυνη αύξηση του πληθυσμού και τα μικρά βασίλεια και οι αγροτικοί οικισμοί (που ακόμη δεν είχαν συνενωθεί) δεν τους χωρούσαν. Χρειάζονταν μεγαλύτερες εκτάσεις. Το κλίμα, για ένα μεγάλο διάστημα του Πρώιμου Μεσαίωνα, είχε γίνει αφόρητο για τους Σκανδιναβούς, είχε συμβεί μια κλιματολογική αλλαγή ανερμήνευτη. Το έδαφος ήταν άγονο. Επιτίθονταν στα μοναστήρια, τους είλκυαν οι θησαυροί τους, λεηλατούσαν τα πάντα, αλλά ουσιαστικώς ήταν εξοργισμένοι εναντίον των χριστιανών καθώς πληροφορούνταν ότι οι άρχοντές τους και οι ιερωμένοι χριστιανοί είχαν συνεννοηθεί να τους εκχριστιανίσουν, αυτούς τους αφοσιωμένους παγανιστές. Επίσης παρατηρήθηκε αιφνίδια έλλειψη της ρέγγας, της βασικής τους τροφής. Ακόμη, το εμπόριο στην Ευρώπη αναπτύχθηκε και άρχισαν τα πειρατικά κρούσματα και οι Βίκινγκς τότε αισθάνονταν σχεδόν εκ γενετής πειρατές...

Τέλος οι Βίκινγκς παθιάζονταν με τα ταξίδια, με τους άγνωστους τόπους, με τους καινούργιους ανθρώπους, με το απροσδόκητο. Αυτά και άλλα πολλά τους ώθησαν να ενεργήσουν όπως ενήργησαν οι άλλοι λαοί πολλούς αιώνες πριν. Άλλες φυλές και χιλιάδες χρόνια νωρίτερα. Όσο για τα ελαττώματα με τα οποία τους φόρτωναν οι Ευρωπαίοι (αμόρφωτοι, πότες, κρασοσακούλες, αδίστακτοι, βρώμικοι κ.ά.) δεν αληθεύουν: Είχαν μια θαυμαστή μυθολογία, ήταν πιστοί στους θεούς τους, αγαπούσαν τις οικογένειές τους, η λαϊκή μουσική τους ήταν εξαίσια, το ίδιο και η σκαλδική* ποίησή τους, την οποία αφηγούνταν οι σκάλδοι ποιητές στις συνάξεις, ζωντανεύοντας τη συλλογική μνήμη, ήταν δε εξαιρετικά ζωόφιλοι. Και ιδιαίτέρως προικισμένοι ιππείς. Οι γυναίκες τους ήταν δραστήριες, πάντα περιποιημένες και καλαισθητες· όταν οι άνδρες ταξίδευαν, ακόμη και σε ταξίδια μακρινά, άφηναν στα χέρια τους σπίτι, παιδιά, ρουχισμό, βοηθούς, αγρούς, σχέσεις και οικονομικά, ακόμη και τυχόν επιθέσεις από άλλες φυλές. Εκείνες ήταν υπεύθυνες για όλα. Το σημαντικότερο: στις οικογένειες των Σκανδιναβών υπήρχε έκτοτε η ισότητα και ο σεβασμός. Ήταν και καθαροί· βρέθηκαν σε ανασκαφές μικρά λεία εργαλεία για τα αυτιά, για τα δόντια, σαπούνια, βαφές. Και αδιαμφισβήτητα ωραίοι, καλλίμορφοι λαοί.

Όταν ακούω ορισμένους –ανενημέρωτους- να τους χαρακτηρίζουν «αιμοσταγείς», και σήμερα, σκέπτομαι: τους διαφεύγει ίσως ότι ο στρατός του Καρλομάγνου (742/ 747 – 814) ο οποίος είχε σκοπό να μην αφήσει κανέναν «εθνικό» ζωντανό, αφάνισε ολόκληρες φυλές. Οι πηγές αποδεικνύουν ότι ήταν πολύ πιο αδίστακτος από τους Βίκινγκς. Στην από τότε καλούμενη, με ανατριχίλα, Σφαγή του Βερντέν σφαγίασε 4.500 Σάξονες αιχμαλώτους επειδή αρνήθηκαν να εγκαταλείψουν τον παγανισμό, θρησκεία των προγόνων τους.

Οι Βίκινγκς δεν εννοούσαν να απαρνηθούν τους θεούς τους, την πίστη την πατρογονική· όμως ποτέ δεν προσπάθησαν να προσηλυτίσουν άλλους συνανθρώπους.

Αυτοί ήταν οι Βίκινγκς, αγαπητή κυρία Γκίκα. Για αυτούς τους λόγους, και για άλλους πολλούς, καταπιάστηκα με αυτό το βιβλίο. Και διότι θέλησα να τους τιμήσω, και διότι λαχτάρησα να ταξιδέψω μαζί τους μέχρι την άκρη του κόσμου με αυτά τα ευέλικτα, ταχύπλοα, ακαταγώνιστα σκαριά, τα οποία οι ιστορικοί εκθειάζουν ως ένα από τα τεχνολογικά θαύματα του Πρώιμου Μεσαίωνα.

-Η σχέση τους με τους άλλους λαούς: Με τους Έλληνες:

Σύμφωνα με ιστορικές πηγές, περί τον 2^ο έως και τον 4^ο αιώνα, Ρωμαίοι και Σκανδιναβοί είχαν αναπτύξει μεταξύ τους εκτεταμένες εμπορικές δραστηριότητες και συμφωνίες, με τους Σκανδιναβούς να προμηθεύονται δημιουργήματα καλλιτεχνών και τεχνιτών από την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, γεγονός που επηρέασε και τον καλλιτεχνικό προσανατολισμό των κατοίκων του Βορρά. Όταν αργότερα ξανοίχτηκαν προς τον «Κάμπο των πλοίων», όπως με τρυφερότητα αποκαλούσαν την θάλασσα, και κυριεύσαν με ευκολία τις νήσους Φερόες και τα νησιά Σέττλαντ, ενώ αργότερα- περί τον 9^ο αιώνα- προσεγγίζοντας τις ακτές της προκολομβιανής Αμερικής, δημιούργησαν ένα ισχυρό και εκτεταμένο δίκτυο συναλλαγών και ανταλλαγών πάσης φύσεως στο οποίο περιλαμβάνονταν και αρκετές από τις ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης.

Οι Βίκινγκς ήταν δαιμόνιοι και ικανότατοι έμποροι· και διπλωμάτες· αφομοιώνονταν δε εύκολα από τους ντόπιους. Σε όποια περιοχή και αν εγκαταστάθηκαν, αυτοί οι ακούραστοι ποντοπόροι, λ.χ. στο Δουβλίνο, σε πόλεις της Φινλανδίας ή της Σκωτίας και της Αγγλίας, οι πόλεις αυτές γνώριζαν έπειτα μεγάλη εμπορική άνθιση. Πολλοί Σκανδιναβοί έμεναν μόνιμα στις καινούργιες «πατρίδες» με τις γυναίκες και τα παιδιά τους, τα οποία μάθαιναν γράμματα στο τοπικό σχολείο. Ήταν καλοί τεχνίτες με ταλέντο στην υφαντική, στην πλεκτική, στην ξυλουργική, στις οικοδομές. Ζούσαν ήσυχα· ειρηνικά. Με τις επιγαμίες οι δεσμοί ισχυροποιήθηκαν· τόσο ώστε όταν οι πόλεις αυτές δέχονταν επιθέσεις από ξένους, οι Βίκινγκς πολεμούσαν εναντίον των εισβολέων, στο πλάι των γηγενών, ως να ήταν η πόλη που υπερασπιζόνταν ο γενέθλιος τόπος τους. Ωστόσο δεν είναι αφύσικο. Αρχικώς υπήρξαν πράξεις βίας μεταξύ Σκανδιναβών και αυτοχθόνων. Οι περισσότεροι λησμόνησαν, όμως, με τον καιρό... Αρκετοί Βίκινγκς είχαν μεγάλη ανέλιξη στις κοινωνίες των χωρών που κατάκτησαν και αγάπησαν. Έγιναν γαιοκτήμονες, διοικητές, στρατηγοί, βασιλιάδες. Ας θυμηθούμε τον σπουδαίο Δανό βασιλιά Κνούτο ή Κανούτο, Βίκινγκ, ο οποίος βασίλεψε στην Αγγλία επί 19 χρόνια. Και ήταν καλός βασιλιάς, αγαπητός στον λαό. Ονομάστηκε Μέγας. Ιστορικός έχει πει ότι, μολονότι Δανός, ο Κνούτος ήταν ο καλύτερος βασιλιάς που είχε ποτέ η Αγγλία.

Με την Ελλάδα δεν ανέπτυξαν ενωρίς σχέσεις, μα όταν αυτό συνέβη ήταν σχέσεις ζωής. Εξάλλου το Βυζάντιο το αποκαλούσαν Ελλάδα. Έπειτα ο Βλαδίμηρος, μέγας πρίγκιπας του Κιέβου, Σκανδιναβός, από τη γενιά των Βαράγγων της Σουηδίας, και την δυναστεία των Ρουρικιδών, Βαλντεμάρ το όνομά του στην πατρίδα, αφού πρώτα βαπτίσθηκε, παντρεύτηκε την πιο αξιόλογη νέα της εποχής· την Άννα την Πορφυρογέννητη, αδελφή

του Βασιλείου Β' του Βουλγαροκτόνου. Ο γάμος ξεκίνησε σαν υποχρέωση και σαν τήρηση υπόσχεσης του αυτοκράτορα Βασιλείου και εξελίχθηκε σε έρωτα βαθύ και ειλικρινή. Μαζί εκχριστιάνισαν το αχανές κράτος των Ρως. Καταλυτικός υπήρξε, βέβαια, ο ρόλος της Άννας.

Ακόμη ο αυτοκράτορας Βασίλειος Β' είχε ανάμεσα στους επίλεκτους της φρουράς του, Σουηδούς Βαράγγους (ή Βάραγγες), και λιγότερους Δανούς, με διοικητή τον ανδρείο και φιλόδοξο πρίγκιπα Χάραλντ, μετέπειτα βασιλιά της Νορβηγίας (Χάραλντ Γ' της Νορβηγίας). Σημειωτέον, η βαραγγική φρουρά ήταν η μόνη οργανωμένη μονάδα που υπερασπίστηκε με σθένος τμήμα της Κωνσταντινούπολης από την οργή των σταυροφόρων. Ο Χάραλντ ο οποίος είχε νυμφευθεί την Ελισάβετ, κόρη του Γιαροσλάβ Α' του Σοφού, του Κιέβου, ονομάστηκε αργότερα από τον λαό «ο τελευταίος Βίκινγκ». Ήταν δε και ο ύστατος βασιλιάς τους.

Βίκινγκς Νορμανδοί, πρώην μισθοφόροι ή στρατιωτικοί, εξαπλώθηκαν στην Πελοπόννησο, στην Ήπειρο, στην Αττική, σε ορισμένα νησιά. Έζησαν ειρηνικά με τις οικογένειές τους, τις Ελληνίδες γυναίκες τους, τα παιδιά τους που είχαν λάβει παιδεία ελληνική. Ας σημειωθεί ότι τα παιδιά των Βίκινγκς, στην πατρίδα τους, κατά τον Πρώιμο Μεσαίωνα, ακόμη και τον Μέσο, δεν μάθαιναν γράμματα. Ασκούσαν ορισμένες πατροπαράδοτες τέχνες, ήταν και τα ταξίδια που τα έθελγαν...

-Οι ρούνι και η μαγική μυθολογία τους, οι σάγκα, γιατί ασκούν σε όλους μας αυτό το μυστηριώδες και αινιγματικό:

Όλες οι θρησκείες και –προπαντός– όλες οι απόκρυφες διδασκαλίες και επιστήμες, οι μακρινές μα όχι λησμονημένες μυθολογίες, έχουν ήδη φανερώσει, από τις πρώτες πράξεις θεών ή ανθρώπων, από τις πρώτες εμφανίσεις του έλλογου πλάσματος ανάμεσα σε όμοιά του, ότι στηρίζονται σε μαγικές και αδιόρατες αντιστοιχίες ανάμεσα στο θείο και στον άνθρωπο. Πιστεύεται ότι αυτές βρίσκονται έξω από τα όρια της εμπειρικής γνώσης και πέρα από τις «εγγραφές» των ερεθισμάτων των αισθήσεων· γίνονται δηλαδή αντιληπτές μόνον με την διαίσθηση. Ή την έντονη επιθυμία. Υπερβαίνουν δηλαδή την συνείδηση και γίνονται κατανοητές με την νόηση.

Οι **ρούνι** ή **ρουνες** ήταν το μυστικιστικό αλφάβητο των βόρειων λαών, των τευτονικών λαών, και οπωσδήποτε, των Βίκινγκς. Η ίδια η λέξη προέρχεται από το **run** που σημαίνει μυστικό ή ψίθυρος. Η παράδοση των συμβόλων της μεταδιδόταν από ιερέα σε ιερέα. Τα σύμβολα αυτά κρατούσαν ζωντανή – για τον λαό– την θρησκεία, την Γνώση και την σοφία των φωτισμένων πνευμάτων. Το ρουνικό αλφάβητο χρησιμοποιήθηκε από τους Βίκινγκς ως το βασικό εκφραστικό μέσον τους. Ξέρουμε όμως ότι το χρησιμοποίησαν και άλλες εθνότητες. Ρουνικές επιγραφές χαράσσονταν σε θαυμάσια διακοσμημένες λίθινες στήλες, επέχοντας θέση πλέον μνημείων σεβαστών ακόμη και ιερών· ήταν αφιερωματικές, με θρησκευτικό, ηρωικό, θρηνητικό, μαντικό, ακόμη και συντεχνιακό περιεχόμενο. Προς τον Ώριμο Μεσαίωνα χαράσσονταν και σταυροί. Ρούνι είναι χαραγμένοι και στην ράχη του Λέοντα του Πειραιώς, το υπέροχο υπερμέγεθες άγαλμα που έκλεψε ο Βενετός ναύαρχος Μοροζίνι και το προώθησε ως λάφυρο στην Βενετία· ιστορικοί βεβαιώνουν ότι οι ρούνι που χαράχτηκαν στην ράχη του Λέοντος μαρτυρούν ότι Βίκινγκς – οπωσδήποτε– έφθασαν μέχρι τον Πειραιά.

Όσο για την μυθολογία τους, είναι χαριέστατη, όπως όλες οι μυθολογίες των λαών. Εδώ, βέβαια, έχω να παρατηρήσω ότι δεν συνάντησα πράξεις εκδίκησης ή τιμωρίας από τους θεούς των Σκανδιναβών επί της κεφαλής των παρεκτραπέντων πιστών· και ότι οι Σκανδιναβοί θεοί τιμούσαν στο έπακρο την πολεμική ανδρεία. Ήταν δε η μυθολογία τους πολύ πλούσια και ιδιαίτερα ποιητική, εξ ου και η φιλολογία πολλών χωρών, γνωρίζοντάς την, άντλησε από αυτήν έμπνευση και σύμβολα.

Η ιστορία των θεών της Σκανδιναβίας ως και η δημιουργία του Σύμπαντος βρίσκεται εντός των ιερών κειμένων, των καλούμενων **Έδδα (Edda)**. Αργότερα, πριν αλλά και μετά των εκχριστιανισμό των Σκανδιναβών, μεταφέρονταν μέσω των θαυμάσιων ποιητικών ή πεζών κειμένων, των **Σάγκα (Sogur)**. Αλλά Σάγκα γράφονταν ή απαγγέλλονταν και από ταλαντούχους λογίους επαινώντας ή υμνώντας βασιλείς, έρωτες, γενναίες πράξεις. Γι' αυτό, Έδδα και Σάγκα, θεωρούνται «κτήματα εσαεί» και κειμήλια πατρογονικά των λαών του Βορρά.

-Κυρία Σαραντίτη, υπήρξαν λαός που έζησαν ταξιδεύοντας, αλλά κι εμείς, δεν είμαστε από στόφα

Οδυσσέα:

Ζήσαμε ταξιδεύοντας και θα ζήσουμε, είμαι βέβαιη πλέον, ταξιδεύοντας, αγαπητή κυρία Γκίκα. Λαός ταξιδιάρης, εξ υπαρχής. Και όταν το καλεί η ανάγκη, ακόμη περισσότερο μιας και στη φύση του Έλληνα είναι το ταξίδι. Και εδώ ας θυμηθούμε κάτι πολύτιμο από τους «Αργοναύτες» του Σεφέρη:

Μα δεν τελειώναν τα ταξίδια.

Οι ψυχές τους έγιναν ένα με τα κουπιά και τους σκαρμούς

με το σοβαρό πρόσωπο της πλώρης

με τ' αυλάκι του τιμονιού

με το νερό που έσπαζε τη μορφή τους...

-Από ανάγκη, από περιέργεια, από ζήλο για το άγνωστο, από τι ξενιτευόμαστε; Και τι είναι εκείνο που μας φέρνει στα σταυροδρόμια του κόσμου και αυτήν εδώ την εποχή;

Θα σας πω λίγες μόνον λέξεις από τους «Ανθρώπους του Βορρά» που πάντα μας αφορούσαν εμάς τους Έλληνες- ασχέτως αν τα τελευταία χρόνια άλλαξαν οι καταστάσεις, έγιναν πιο επώδυνες, και επομένως, μετατέθηκαν και οι προσδοκίες για πιο υποσχητικές ημέρες. Γράφω κάπου ότι οι Βίκινγκς ξεκίνησαν για «τον Κάμπο των πλοίων» κυρίως γιατί τους ωθούσε **«Η βαθύτατη επιθυμία τους για εξερευνήσεις, μακρινά ταξίδια και εποικισμό»**. Έτσι και εμείς· είχαμε ξεκινήσει αντικρίζοντας την δίχως αρχή και τέλος αγκαλιά της θάλασσας να μας περιμένει.

Άλλωστε **«Το πρώτο πράγμα που έκανε ο θεός είναι το μακρινό ταξίδι»**· και πάλι ο Σεφέρης. Βλέπετε η πατρίδα του, η Ιωνία, ήταν μάρτυρας αναρίθμητων αναχωρήσεων και απροσμέτρητων επιστροφών.

Σας ευχαριστώ πολύ για την συνάντηση· και την συζήτηση.

** Σκανδιναβική ποίηση των Μεσαιωνικών χρόνων η οποία εξυμνεί κατορθώματα βασιλιάδων, αρχηγών και ηρώων.*

Μοιραστείτε το άρθρο:

Ετικέτες: Ελένη Γκίκα, Συνεντεύξεις